

Prin utilizarea parodiei și a pastișei, autorul romanului *Un veac de singurătate* se desprinde de antecesorii săi și justifică încadrarea pe care critica literară i-a făcut-o operei sale în interiorul esteticii post-moderne. Însă apropierea de ideile lui Borges este subliniată prin preluarea poziției critice a lui Mario Vargas Llosa, care vorbește despre „tensiunile dintre formă și conținut care marchează o relație textuală extraordinar configurată între opera celor doi mari scriitori latino-americani, marea reușită din romanul *Un veac de singurătate* fiind aceea de a pune în acord artificiile verbale borgesiene, realitățile sale intelectual-imaginare, cu dimensiunile unei literaturi întemeiate pe realitatea cea mai reală” (p. 293).

La fel ca predecesorii săi, mai ales precum Carpentier, Marquez îmbină istoria, ca simbol al conștiinței critice, cu mitul, înțeles ca expresie a originilor, povestea familiei Buendia rescriind, în nota unui mit degradat, pe cea a întregului continent sudic. Meritul scriitorului este însă acela de a fi reușit să înglobeze în praxisul textual ideile teoretice pe care se sprijină realismul magic. Astfel, personajele din romanul *Un veac de singurătate* vorbesc despre povestirea unor „fapte reale în care nu crede nimeni”, despre distrugerea realității și reconstrucția ei prin intermediul limbajului, despre semnele prevestitoare ale unei căderi iminente, dar introduc și mai multe tipuri de miraculos care, în concepția preluată de Rodica Grigore de la Christopher Warnes, pun la un loc atât credința specifică lui Carpentier sau lui Asturias, cât și irreverențiozitatea borgesiană. Tot de tipul specific de realism magic pe care îl practică Marquez ține și hiperbolizarea unor trăsături care transformă lumea într-un univers coșmarec, dominat de păcat și de boală, și care se îndreaptă, într-o serie de viziuni premonitorii, către finalul de sorginte apocaliptică, în care timpul aparent linear își demonstrează ciclicitatea.

Caracterizat prin dialogul care se stabilește între istorie și ficțiune, prin încifrarea simbolică a textului, care transformă proza într-un adevărat labirint al semnificațiilor, prin repetarea și recontextualizarea scrierilor cu vocație întemeietoare sau care evocă perioade de strălucire ale continentului Sud-American, prin căutarea originilor în interiorul unui act de „mimetism falsificator”, romanul lui Marquez, la modul general, devine nu doar cea mai înaltă expresie a realismului magic, înțeles în calitatea sa de estetică, ci singura imagine completă și veridică a Arhivei.

Departate de a stabili adevărul absolut, lucrarea Rodicăi Grigore este un pas important în înțelegerea oximoronicului concept/ realități a realismului magic.

Elena BĂICEANU (PÂRLOG)

Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

**Ionuț Geană, *Construcții verbale prepoziționale în limba română*,
Editura Universității din București, 2013, 264 p.**

Fiind la origine o cercetare doctorală, cartea lui Ionuț Geană, apărută sub girul prestigios al Editura Universității din București, abordează sistematic problema construcțiilor verbale cu prepoziții în limba română, din perspectiva teoriei generative, cu ecouri în literatura de specialitate românească.

Organizată în două părți, lucrarea urmărește traiectoria clasică a unei cercetări întreprinse în vederea îmbogățirii cunoașterii, după o firească expunere sintetică a stadiului actual al achizițiilor din domeniul investigat. Prepoziția, ca parte de vorbire neflexibilă, dotată cu capacitate de recțiune și marcă sintactică și morfologică, constituie unul dintre subiectele

dificile și complexe alese de autor, deși coordonatele descierii acestei clase au fost trasate în gramatica românească modernă, cu rezolvări variate, dar uneori contradictorii. De aceea, se consideră în această lucrare că se impune mai întâi să se treacă în revistă ceea ce s-a realizat în principalele gramatici academice, cu referire la definirea, clasificarea și funcționarea prepoziției. În acest sens, se precizează că încă din gramatica academică a lui T. Cipariu se intuieste „clasificarea prepozițiilor în funcționale și lexicale, cu limitele de rigoare“ (p. 14), cu alte cuvinte, prepozițiile au un semantism propriu și/sau sînt mărci ale categoriei cazului. Cu această observație, Ionuț Geană transmite și propria opțiune (neargumentată) în raport cu disputa mai veche, dintre susținătorii recunoașterii unui sens lexical/ noțional la prepoziție (Laura Vasiliu ș. a.) și oponenții acestei ipoteze (C. Dimitriu, de exemplu), împărțînd prima dintre soluții. O nedumerire avem totuși în privința sintagmei terminologice *prepoziție funcțională* (calchiată după bibliografia străină redactată în limba engleză) utilizată aici pentru a denumi exclusiv clasa prepozițiilor abstracte (*a, de, pe* etc.): în condițiile în care adjectivul *funcțional* are în lingvistică sensul de „element al limbii care are o funcție în comunicare“, ne putem întreba dacă celelate prepoziții, dotate cu sens lexical relațional nu sînt și ele «funcționale», avînd și ele un rol specific în discurs. De aceea, credem că o preluare mecanică a unui aparat terminologic și conceptual nou, fără o adaptare și o selecție eficientă, poate crea confuzii și nu satisface exigențele unui demers științific clasic.

De la prima gramatică academică (1869, 1877), prin contribuția altor lingviști (pe care Ionuț Geană nu-i menționează), descrierea clasei prepoziției dobîndește o mare complexitate, astfel încît, în următoarele gramatici academice (1954, 1963, invocate aici) se poate constata că inventarul se îmbogățește cu noi elemente, prepozițiilor le sînt indicate semele cu o mare acuratețe, iar relația dintre nume, adjectiv, verb, adverb, prepoziție și determinant cunoaște noi repartizări sintactice. Pentru claritatea demersului de sintetizare a principalelor orientări, autorul reproduce scheme, tabele și din lucrările altor specialiști (Laura Vasiliu 1961, C. Dominte 1970, Teodora Cristea 1975), precum și perspectiva lexicografică, prin exemplificarea cu intrări de prepoziții în DLR și DEX. Referitor la maniera în care se definesc prepozițiile în principalele dicționare, autorul constată, pe buna dreptate, că în vreme ce DLR privilegiază definirea semantică, DEX oprează cu precizări organizate după criteriul sintactic.

O secvență interesantă din lucrare reia problema distincției dintre complement și circumstanțial în teoria sintaxei, distincție formulată și argumentată deja în gramatica românească (C. Dimitriu 2001, Rodica Nagy 2002, GLR II 2005), dar pe care autorul o tratează exclusiv din perspectiva gramaticii generative recente, punct de vedere promovat de școala lingvistică de la București. Prin urmare, se pleacă de la ipoteza că adjunctul (numit și *circumstanțial*) se distinge de complement (numit și *argument*), pe baza apelului la un set de teste – suprimarea grupului prepozițional, utilizarea proformelor verbale, apropierea/ depărtarea față de centru, recursivitatea și coordonarea, teste care conduc la ideea generală că într-un enunț, **în principiu**, unele elemente sînt obligatorii pentru o comunicare minimă stabilă (complementele), iar altele sînt facultative, comutabile cu zero (circumstanțialele). Mai departe, autorul anunță că, din clasa adjunctilor și din cea a complementelor, are în vedere pentru cercetarea sa numai construcțiile cu prepoziții, numite în continuare *grupuri prepoziționale complement*, respectiv, *grupuri prepoziționale adjunct*, precizînd că orice grup prepozițional argument este obiect prepozițional cu diverse roluri tematice primite de la centrul verbal, iar grupul prepozițional adjunct (cu funcția de circumstanțial) primește roluri de la prepoziția-centru (p. 41). Un statut special este atribuit în acest sens Instrumentalului, pe care autorul îl consideră la limita dintre adjunct și argument, rol tematic realizat sintactic ca obiect intern (*Ion a sudat [cu aparatul de sudură] gardul*), obiect prepozițional (*Soldatul a fost rănit în război de o grenadă*), obiect direct (*Ana folosește computerul pentru a comunica cu o prietenă*) și subiect (*Pixel acesta nu scrie bine*). (p.

42). Opinia că există circumstanțele instrumentale obligatorii nu este nouă, dar Ionuț Geană reformulează această idee, din perspectiva gramaticii generative, considerînd că acesta constituie un adjunct rezultat din reguli de subcategorizare, legat strîns de verb, luînd parte la predicăție, comportament ce se înscrie în seria trăsăturilor tipologice specifice românei, ca limbă orientată mai mult spre obiect decît spre subiect (opinie preluată de la Gabriela Pană Dindelegan). De altfel, și comitativul este abordat în detaliu (p. 103-113), atît ca segment din cadrul grupului nominal, construit mai frecvent cu prepoziția *cu* (în cadrul unui subiect multiplu), cît și ca sociativ, în cadrul grupului verbal, construit cu aceeași prepoziție precedată de *împreună*, *cu tot* sau *laolaltă*, în registrul vernacular, obligatoriu sau facultativ, în funcție de valențele verbului determinat.

Distincției dintre determinarea sintactică și cea semantico-sintactică în analiza obiectului prepozițional autorul îi găsește o rezolvare (parțială, din punctul nostru de vedere) prin apelul la teoria fillmoriană a cazurilor, rafinată și asimilată deja de cîteva decenii în teoria gramaticală românească și promovată cu autoritate de GLR 2005: determinarea *semantico-sintactică*, ca trăsătură matricială inerentă a verbului (actanțială, circumstanțială ori predicativă), actualizată sau nu în context este considerată obligatorie, verbul impunînd roluri tematice și restricții formale determinantului, pe cînd determinarea *sintactică* poate avea statut obligatoriu sau facultativ, în funcție de context, și se poate organiza în forme diferite cu același rol tematic: *El coboară scările.* / *El coboară pe scări.*

Că autorul este la curent cu teoria rolurilor și a cazurilor, cu ultimele achiziții ale cercetării sintaxei, printr-o atentă actualizare a bibliografiei, este neîndoielnic, dar valorificarea acestor sugestii ar fi presupus, în opinia noastră, o necesară argumentare a selecției unor ipoteze de lucru. Uneori, prin mulțimea de idei reproduse și derulate neutru, se întrezărește cu greu opțiunea autorului și examinarea critică (a se vedea, de ex., p. 51-52).

Contribuții personale valoroase aduce, însă, tînărul cercetător, în mai multe secvențe ale lucrării recenzate de noi: de exemplu, identifică în clasa prepozițiilor o subclasă mixtă, a prepozițiilor semilexicale (+funcționale și +lexicale), care impun un caz determinantului și îi atribuie acestuia un rol semantic, fiind cerute de verb, fără să-și piardă sensul lexical. De asemenea, originală este și ideea adaptării la studiul limbii române, a teoriei „scindării” grupurilor prepoziționale (PP-split), formulată de C. Gorrie (2008). Apoi, prin examinarea atentă a clasei verbelor de mișcare (de deplasare, de mișcare, cauzative etc.) Ionuț Geană ajunge la concluzia (previzibilă) că acestea au determinări eterogene din punct de vedere sintactic, concretizate și prin determinanți prepoziționali și că, în general, în asocierea dintre verb și determinant contează atît trăsăturile semantice ale celor două elemente, cît și restricțiile sintactice implicate de acestea și de elementul prepozițional. Se confirmă astfel o concluzie deja recunoscută de specialiști, că sintaxa fără componenta semantică nu este posibilă. De altfel, în descrierea acestor raporturi, ar trebui să se țină seama și de ceea ce E. Coșeriu numește *solidarități lexicale*, ca determinări semantice ale unui cuvînt prin intermediul unei clase, al unui arhilexem sau al unui lexem (determinări interne, sintagmatice, și determinări externe, de tip paradigmatic) [E. Coșeriu, *Lexicalische Solidaritäten*, Poetica, I, 1967, p. 293-303].

Dincolo de finalitatea teoretică, atinsă prin idei și argumente de actualitate, prin valorificarea unei bibliografii bogate, lucrarea recenzată se înscrie în seria acelor cercetări a căror dimensiune practică desăvîrșește și motivează suplimentar efortul de realizare. Pornind de la DEX și completînd seria cu elemente noi excerptate dintr-un corpus electronic (preluat de pe internet), Ionuț Geană atașează la sfîrșitul lucrării un lexicon al verbelor construite prepozițional (cu determinant obligatoriu), oferindu-se astfel un ghid „în sprijinul studenților și tuturor celor dornici să învețe limba română” (p. 129), verbe însoțite de traducerea lor în limbile engleză și franceză (de ex., *da = give / donner, în (mine), de (apă), din (mîini), peste (un pieton)*;

a se plia = bug, fît, mould/ / se mouler, se conformer, pe (care nu este înregistrat în DEX): *Mă pliez pe cerințele clientului.* (p. 213).

Rodica NAGY

Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava

**Daniela Moldoveanu, *Poezia confesivă feminină*,
Editura Muzeului Literaturii Române, București, 2014**

Lucrarea Danielei Moldoveanu, apărută la editura *Muzeului Literaturii Române*, în 2014, cu o prefață scrisă de prof. univ. dr. Gheorghe Manolache, își propune să trateze problema identității (*ipseității*) în contextul poeziei feminine a anilor '70 și '80, pe o plajă literară destul de restrânsă deoarece autoarea își alege declarat, doar câteva volume – *Un război de o sută de ani*, *Aripa secretă* și *Ateliere* ale Marianeii Marin, *Aduceți verbele* și *Loc psihic* ale Martei Petreu, *Urcarea muntelui* al Ilenei Mălâncioiu și *Blindajul final* al Angelei Marinescu. Poezia feminină românească este analizată prin prisma influenței poeziei confesive americane, aici fiind vehiculate nume precum: Sylvia Plath, Anne Sexton, sau John Berryman, dar privirea Danielei Moldoveanu se oprește cu predilecție asupra poeziei Sylviei Plath, căreia îi va rezerva un capitol separat al lucrării sale.

De ce tocmai *ipseitatea* ca temă? O justificare ar fi concentrarea postmodernismului pe ideea de antropocentrism și biografism. Antropocentrismul apare aproape ca o necesitate ontologică. Individul, redus la funcțiile sale sociale, limitat de contextul epocii, trebuie să-și reevalueze poziția în univers, să redescopere sensul existenței sale, asemenea *omului absurd* camusian. În această ipostază se deschide o *percepție simultan-bimundantă*, ca să folosim o expresie a prof. Gheorghe Manolache, din prefața cărții, percepție definită prin relația eului cu lumea exterioară, pe de o parte, iar, pe de altă parte, a eului cu el însuși. „Astfel, existența presupune o continuă explorare a lumii dublată de efortul de a te înțelege pe tine însuși și de a regăsi un sens”, afirma același prof. Manolache.

Un alt argument este tendința poeziei de a-și schimba paradigma de la poezia modernistă, orientată spre expresie, limbaj, metaforă, la poezia autentică, confesivă, care se concentrează pe construirea unei identități estetizante, unui *corp de hârtie*, pe de o parte și care textualizează lumea pe de altă parte. Schimbarea strategiilor artistice, senzația de sinceritate și autenticitate pe care o transmite poezia postmodernă, tocmai prin latura ei confesivă, fac din aceasta o temă de interes pentru scriitura contemporană. Creionarea unor trăsături definitorii ale poeziei feminine românești, chiar mai mult, relaționarea acestora cu cea a modelului american, fac din lucrarea pe care o supunem analizei noastre, una de actualitate și inedit în peisajul literar românesc. Rămâne de văzut însă, dacă demersul anunțat anterior și justificat se cristalizează la fel de încheat în corpul tezei.

Studiul este structurat în patru capitole, din care primul reprezintă o incursiune, necesară de altfel, în poezia confesivă americană și prin care se teoretizează astfel tocmai conceptul de confesivitate. Acest prim capitol este unul încărcat din punct de vedere teoretic, el transformându-se ușor într-o istorie a literaturii, din perioada anilor '60. Autoarea justifică orientarea literaturii spre confesivitate prin contextul socio-politic al epocii. În mod paradoxal, cel de-a II-lea Război Mondial a însemnat pentru ființa umană o experiență care a provocat-o să-și reevalueze coordonatele existenței, dar și coordonatele unei noi formule estetice, care să reprezinte și să radiografieze frământările interioare, traumele morale post-conflagrație, în care,